

Hoekje van de Tema Tieker (8)

Johann Vandenhaute

Een thema keuzes zat. TT geef je misschien een idee om naast je bestaande thema iets nieuws te starten of jouw thema eens vanuit een ander oogpunt verzamelen en opzetten. Thematische filatelie is onbegrensd en niet alleen in thema's maar ook in filatelistische kennis en daaraan verbonden postale stukken die je verzameling verrijken. Al eens een veilingcatalogus doorgebladerd opzoek naar je ultieme stuk voor je verzameling.

Nog een beetje vroeg voor Kerst

Kerstmis is een zeer populair thema. Hier kunnen vele, zoniet alle thematische en filatelistische elementen uitgebuit worden. Het verhaal is eeuwen oud, door iedereen gekend, en er zijn heel wat varianten op thema mogelijk.

Hierna, als leidraad, enkele voorbeelden dien aantonen hoe een Kerstmis verzameling kan opgebouwd worden.

Plan 1 : Hier wordt het verhaal in chronologische volgorde behandeld.

1. Stamboom
2. De belofte van de menswording van Christus
3. De boodschap van Maria
4. Het Kerstgebeuren
 - 4.1. Betlehem en de volkstelling
 - 4.2. De geboorte
 - 4.3. De boodschap door de engelen
 - 4.4. De aanbedding van de herders
 - 4.5. De drie koningen
5. De vlucht naar Egypte

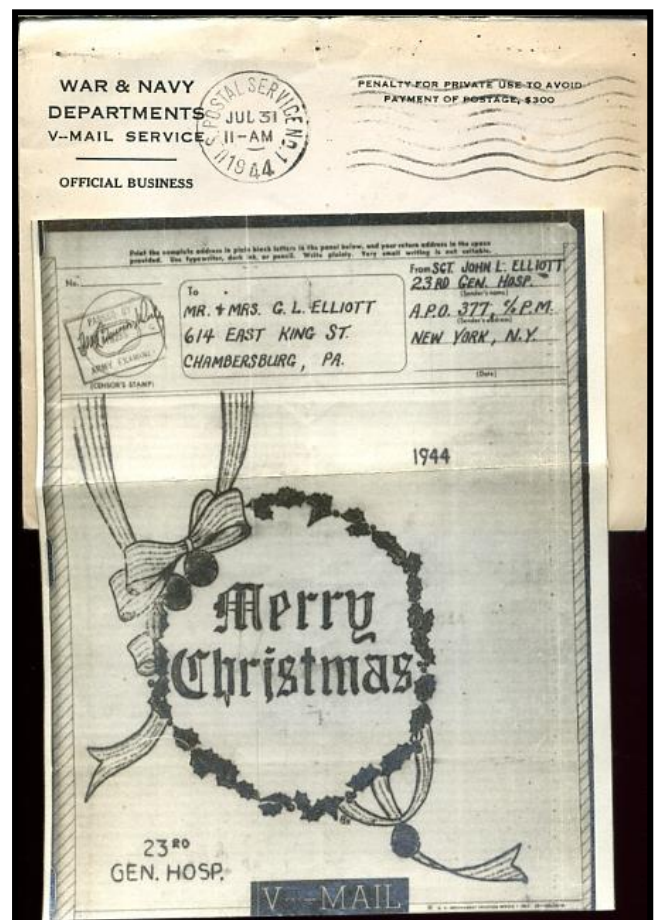

Plan 2: Hier worden de personen en de plaats van het kerstgebeuren chronologisch behandeld.

1. De personages
 - 1.1. De aartsengel Gabriël
 - 1.2. De maagd Maria
 - 1.3. Sint Jozef
 - 1.4. De heilige Anna
 - 1.5. Johannes de Doper
 - 1.6. Het Kindje Jezus
 - 1.7. De engelen
 - 1.8. De herders
 - 1.9. De drie koningen
 - 1.10. Herodes
 - 1.11. e.a.
2. De plaats van het gebeuren
 - 2.1. Judea
 - 2.2. Bethlehem
 - 2.3. De stal
 - 2.3.1. De os
 - 2.3.2. De ezel
 - 2.3.3. De kribbe
 - 2.4. e.a.

Plan 3: Het kerstgebeuren was door de eeuwen heen het thema van heel wat kunstuitingen. "Kerstmis in de kunst" biedt dus wel wat mogelijkheden. Hier kan een indeling gebruikt worden volgens de kunstuitingen.

- Houtsnijwerk
- Goudsmeedkunst

- Schilderkunst
- Kopergravures
- Glasramen
- Wandtapijten
- Mozaïeken
- e.a.

Dit alles kan nog uitgewerkt worden volgens land, streek, strekking.

Plan 4: Kerstmis in de post

1. Zegels met Kerstmis – opdruk
2. Zegels met kerstboodschap
3. Vlag- en gelegenheidsstempels
4. Kerstwensen via de post
5. Kerstmisvluchten
6. Militaire Kerstmispost
 - 6.1. Soldatenzegels
 - 6.2. Veldpost
 - 6.3. Krijgsgevangenpost
 - 6.4. V-brieven op microfilm
 - 6.5. e.a.

Plan 5: Rondom het Kerstgebeuren; hier wordt het volkse aspect behandeld.

- Kerstliederen
- Kerstbomen
- Kerstmannetje
- Kerstverlichting
- Kerstmarkten
- Kerstbloemen
- Kerstgebruiken

Hier kan een en ander per streek of land behandeld worden.

Bovenvermelde voorbeelden zijn vrij klassiek te noemen. Maar wat gedacht van de volgende alternatieven:

- Kerstmis, Vredesfeest
- De betekenis van Kerstmis voor de wereld

De opbouw van deze verzamelingen vraagt een meer diepgaande studie om ze in plan te brengen en uit te beelden. “Kerstmis” is één van de weinige thema’s die op zoveel verschillende manieren kan uitgewerkt worden, waar de verzamelaar zoveel mogelijkheden heeft om echt “iets” persoonlijks op te bouwen.

Het schrift

Het schrift is een van de menselijke communicatietechnieken, bestaande uit het zichtbaar en betrekkelijk duurzaam vastleggen van de spraak. Aan de oorsprong van het schrift staat de pictografische fase. De pictografie bestaat in het vastleggen van de inhoud van een mededeling door middel van conventionele tekeningen – zoals bij de Azteken. Afgeleid van het pictografisch schrift zijn de tekens van het spijkerschrift die oorspronkelijk objecten weergaven maar mettertijd steeds meer lineair en symmetrisch werden. het spijkerschrift werd gebruikt door o.a. de Babyloniërs, de Assyriërs en de Perzen.

De volgende fase was het logografisch of ideografisch schrift – bv. de Egyptische hiërogliefen. Schriftekens werden gebruikt als zinnelijke voorstellingen van dingen en begrippen. Later gebruikten de Semitische stammen logogrammen, niet meer voor de identificatie van het gehele woord, maar van de klank aan het begin. Zo diende bv. het oude teken voor “Beth” (tent) ter aanduiding van de “b”; Daaruit ontstaat later het Fenicisch alfabetisch schrift. Het gebruik verbreidde zich naar het Oosten tot in Voor-Indië en kwam ook in Klein-Azië in zwang, vanwaar het in het begin van het

eerste millenium V.C. naar Griekenland kwam. Het door ons gebruikte alfabet is via het Etruskisch verwant aan het Grieks.

Het zogenaamde Proto-Semitisch schriftstelsel heeft 40 eeuwen lang als basis gediend voor zowat 25 alfabetische of bijna-alfabetische schriftstelsels.

Ons Latijns alfabet bestaat uit 26 letters. Met deze letters vormen wij woorden. Met woorden maken wij een zin. Wij kunnen onze spreektaal omzetten in schrijftaal. Leestekens geven een tonatie aan. Wij kennen kleine letters en hofodletters. Er zijn verschillende schriftvormen – bv. het gotisch schrift, het handschrift, kalligrafie- en lettertypen.

Er zijn de speciale schriftwijzen zoals het beeldschrift, het brailleschrift, het kortschrift. Er is het schrijfgereedschap - zoals de beitel, de rietpen, de pluim en de pen – en het schrijfmateriaal – zoals een steen, het papyrusvel, papier.

Filatelistisch is er voldoende materiaal, oud en nieuw, voorhanden om het thema te behandelen.

Voor de geïnteresseerde verzamelaar volgt hierna een plan als voorbeeld. Onderstaand plan is natuurlijk vatbaar voor wijzigingen en eigen inbreng.

Het schrift

1. Historisch overzicht van het schrift 1.1 Voorlopers van het alfabet 1.1.1 Het pictografisch schrift 1.1.2 Het ideografisch schrift 1.1.3 De primitieve schriften 1.2 Het alfabet 1.2.1 Ontstaan – Proto-Semitisch schriftstelsel 1.2.2 Schriftstelsel ontstaan uit het Proto-Semistisch 2. Ons Latijns alfabet 2.1 Lettertekens 2.2 Leestekens 2.3 Woorden en zinnen 3. Schrijfgereedschap 3.1 Beitel 3.2 Penseel 3.3 Rietpen 3.4 Veder 3.5 Stalen pen 3.6 Potlood 3.7 Balpen 3.8 Enz. 4. Schrijfmateriaal 4.1 Steen 4.2 Papyrus 4.3 Papier 4.4 Enz. 5. Schriftvormen 5.1 Gotisch schrift 5.2 Handschrift 5.3 Kalligrafie 5.4 Drukken	5.5 Enz. 6. Schriftsoorten 6.1 Uit het verleden 6.1.1 Pictogrammen 6.1.2 Hiërogliefen 6.1.3 Spijkerschrift 6.1.4 Runnen 6.1.5 Enz. 6.2 Hedendaagse schriftsoorten 6.2.1 Grieks 6.2.2 Cyrillisch 6.2.3 Russisch 6.2.4 Arabisch 6.2.5 Enz. 7. Enz...

Albino publibel 2517; Pentel Pen

Het wiel

Het WIEL wordt beschouwd als de grootste technische triomf van de mensheid. Algemeen wordt aangenomen dat het eerste wiel het pottebakkerswiel was en dat de eerste op wielen gemonteerde

voertuigen rond het 4de millennium v.C. in Mesopotamië werden gebruikt. In Ur heeft men een bas-reliëf aangetroffen, waarop een wiel staat afgebeeld.

Deze eerste wielen bestonden meestal uit een schijf van drie houten segmenten, die met koperen pennen op de wielas was bevestigd; de segmenten waren door leren of metalen hoepels verbonden. Tussen 2000 en 1500 v.C. ontstond het spaakwiel. In Europa werd het wiel met 4 spaken in de jongste bronstijd gebruikt. Feit is dat deze uitvinding technologisch de grootste stap vooruit gebleven is in de geschiedenis. Wetenschappelijk bekeken schiep de Sumeriër een instrument en een methode ter vermindering van de wrijvingsweerstand bij het verplaatsen van lasten over de grond.

De karren werden oorspronkelijk getrokken door ossen, later werd het paard het trekdiër bij uitstek.

De perfectie van het toenmalige wiel werd in het Romeinse Keizerrijk bereikt door de Kelten. Zij brachten de draaiende vooras in voege. De voertuigen met gespaakte wielen zouden in de volgende eeuwen in heel wat uitvoeringen verschijnen, maar tot in de negentiende eeuw werd het gespaakte houten wiel niet overtroffen.

De stoommachine bracht een grote verandering teweeg, namelijk: vroeger was het wiel het middel geweest om de wrijving tussen lading en wegdek te verminderen, nu werden de wielen zelf het middel om de lading in beweging te brengen. De techniek kende een enorme evolutie en de verbeteringen volgden elkaar op in versneld tempo: de locomotief, de auto.....

Het hierboven aangehaalde verhaal is zeker niet volledig maar toont aan welke boeiende geschiedenis in het thema kan behandeld worden. Hier ook geldt datgene wat vroeger reeds werd aangehaald, namelijk: ook over dit thema is heel wat filatelistisch materiaal beschikbaar.

Hierna volgt een plan dat kan gebruikt worden als leidraad voor de geïnteresseerde verzamelaar.

1. Voorgeschiedenis
 - 1.1. Boomstam (rollen van lasten)
 - 1.2. Volle houten wielen
2. Het Wiel
 - 2.1. Naaf
 - 2.2. Spaak
 - 2.3. Velg
 - 2.4. As
 - 2.5. Hoepel
 - 2.5.1. Leder
 - 2.5.2. IJzer
 - 2.5.3. Rubber
 - 2.5.4. enz.
3. Als manuele overbrenging van kracht
 - 3.1. Windas
 - 3.2. Katrol
 - 3.3. Takel
 - 3.4. enz.
4. Als mechanische overbrenging van kracht
 - 4.1. Tandwiel
 - 4.2. Ketting-wiel
 - 4.3. Vlieg-wiel
 - 4.4. enz.
5. Kachtbronnen voor overbrenging
 - 5.1. Mens
 - 5.2. Wind
 - 5.3. Water
 - 5.4. Stoom
 - 5.5. enz.
6. Als hulpmiddel van beweging en vervoer
 - 6.1. Menselijke kracht
 - 6.1.1. Kruiwagen
 - 6.1.2. Kar
 - 6.1.3. Tredmolen
 - 6.1.4. Fiets
 - 6.1.5. enz.
 - 6.2. Dierlijke kracht
 - 6.2.1. Kar
 - 6.2.2. Tredmolen
 - 6.2.3. enz.
 - 6.3. Mechanische kracht
 - 6.3.1. Trein
 - 6.3.2. Auto-moto
 - 6.3.3. enz.
7. Symbolisch wiel
8. Heraldisch wiel
9. In de folklore

Nota: Hfdst. 5 en 6 dienen enkel de toepassingen geïllustreerd te worden. De verschillende onderverdelingen hoeven geen uitwerking in de breedte, geen thema in het thema.

FOTOSZAKS

Postogram met hondenkar voor thema wiel

Thematische Filatelie

Door de zogenaamde “volwassen” filatelisten wordt de thematische filatelie nogal eens bestempeld als minderwaardige bedoening uitgeoefend door “sukkelaars” die, mits een minimum aan kosten, lauweren willen oogsten.

Op de eerste plaats dient te worden herinnerd aan wat hier eerder reeds meerdere malen werd gesteld: “De thematische filatelie heeft al jaren bewezen een volwaardige filatelie te zijn”. Een goede thematische verzameling is niet enkel opgebouwd uit kleurrijke postzegels uitgegeven door, voor ons meestal, ongekende landen of eilandjes. Wie tussen de tentoonstellingskaders zijn ogen de kost wil geven zal opmerken dat heel wat thematische verzamelaars meer algemene filatelistische kennis bezitten dan velen aan “epaulitis” en “medialitis” leidenden.

Een goede thematische verzameling verdient en vertegenwoordigt ook een, noodzakelijkerwijze, financiële investering. De noodzakelijke goede en zeldzame stukken zijn, hoe dan ook, niet goedkoop. Wat niet wil zeggen dat je enkel kan deelnemen en goede resultaten kan behalen als je diep in je geldbeugel wil tasten. Menig gevorderde verzamelaar/tentoonsteller kan getuigen dat alle “goede” stukken niet persé duur hoeven te zijn. Maar toch een bedenking; door zijn interesse voor alles wat de filatelie te bieden heeft, heeft de thematische verzamelaar er ongewild zelf voor gezorgd dat allerhande – voordien verwaarloosde – filatelistische documenten een overdreven en ‘over’ verdiende waarde krijgen. Men hoeft de veilingcatalogi maar open te slagen of eens een bezoek te brengen aan zogenaamde gespecialiseerde handelaars die hun waar aanprijzen als zijnde het-van-het. Zaken waarvoor men vroeger geen knip gaf zijn nu, door het “naïeve” enthousiasme van de thematiekers, opgeklommen naar haast onbetaalbare prijzen. Onder de “topstukken” behoren bijvoorbeeld allerhande publicitaire teksten of afbeeldingen die op een of andere manier – de ene al privater dan de andere – samengebracht werden met door de post uitgegeven zegels of postwaardestukken. Hetzelfde geldt voor de zogenaamde “postale documenten in militaire portvrijdom” waar termen als ambtshalve, semi-officieel en privaat door elkaar gebruikt worden. Voor deze en andere stukken worden te hoge prijzen gevraagd en, spijtig genoeg, betaald.

Langs deze artikelreeks, maar meer nog op de maandelijkse bijeenkomsten van de kerngroepen, wordt de geïnteresseerde verzamelaar wegwijz gemaakt in de wirwar van postale stukken. Een gouden regel kan alvast gegeven worden. Wanneer we twijfelen aan de filatelistische waarde van een aangeboden stuk, onbekend of niet, doen we er alvast goed aan het niet te kopen. Er komen alvast andere en betere gelegenheden. Een goede verzamelaar heeft geduld. Onze kerngroepen die Themaphila rijk is kunnen fier terug blikken naar behaalde resultaten van haar leden in regionale, nationale en zelfs internationale

competitieve tentoonstellingen. Wat bewijst dat de informatie die bij de kerngroepen te verkrijgen is lonend is en dat vele foutjes op tijd kunnen wegwerkt worden. Bedoeling is er één en ander te bespreken, vragen te beantwoorden, raad te geven, informatie te verstrekken met als doel de filatelistische waarde en samenbouw van de verzameling in de stijgers in overeenstemming te brengen met de filosofie van een "goede" thematische verzameling. Dus, ja, tijdens een kerngroepvergadering worden verzamelingen die zich in de strijd willen gooien al eens vooraf gewik en gewogen, en kan de deelnemer nog de laatste hand leggen voor het tentoon te stellen. Er wordt gewezen op de verzameling zijn mogelijkheden en alles in werking gebracht om het verhoopte resultaat in een juist perspectief te plaatsen.

Veilingen

Tijdens de afgelopen maanden werd door onze postbode een aantal catalogussen afgeleverd van veilinghuizen, onder de noemer "Briefmarkenauktion", "mail bid sale", "vente sur offres". Evenveel veilingen werden er via mail aangekondigd. Met het aanbod is niks verkeerd, elke veiling kan telkens uitpakken met verschillende prachtstukken om niet te zeggen "topstukken" en misschien jouw ultieme stuk voor je verzameling. De prijzen zijn waarschijnlijk correct maar geven toch de indruk dat ze hoog zijn. Nooit vergeten dat een er kan opgeboden worden en dat je er bovenop de afgeklopte prijs tot 33% moet bijrekenen voor veilingkosten, portkosten en natuurlijk ook het veilinghuis wil er ook iets aan verdienen. Dat veilingen het tegenwoordig goed doen is wel verwonderlijk maar met de opkomst van de groeilanden zijn ook deze filatelisten nu ook op one veilingen aanwezig. Hoe meer vraag, hoe meer het gaat kosten. Vroeger waren er 15 tot 50% van de loten verkocht, nu verkopen veilinghuizen tot 90% van hun loten en de duurdere (lees zeldzamere) stukken zijn meestal verkocht in tegenstelling tot zo'n 10-15 jaar terug. Zien we hier een gelijkaardige trend zoals met goud op de beurs?

Wat kunnen we hieruit leren, ja zelfs misschien besluiten? Dat de stukken te duur verkocht worden door de vraag en aanbod. Dus toch eerst een beetje de kat uit de boom kijken en hopen hetzelfde of gelijkaardig stuk in de toekomst goedkoper te kunnen aanschaffen. Alhoewel dit niet zo evident is, topstukken worden maar eens per x jaar te koop aangeboden. En als het plots heel goedkoper wordt aangeboden attent zijn voor vervalsingen?

Binnenkort zijn de ruilbeurzen weer open en voor diegene die nog niet gepluimd zijn geweest door de veilinghuizen, kunnen zich laten pluimen op zo'n ruilbeurs! Wees bij de pinken...

Een "BALLON MONTE" brief (Balon 'Le Garibaldi') van "PARIS 20.OCT.1870" gefrankeerd met 20 c. blauw Ceres (één verloren postzegel vervangen) verstuurd via Marseille, Alexandria en Jaffo naar directeur van Meyer Rothschild hospital in Jerusalem, licht bevuild tijdens vlucht, verder prima staat, certificate Behr. Deze unieke brief toont één van de zeldzaamste bestemmingen van een "Ballon Monte"- brief! (veiling Gärtner)

Bron: Deze artikelenreeks is een **geactualiseerde heruitgave** van nummer 36 tot 40 zoals deze werden gepubliceerd in het tijdschrift 'Filatelia' (Strombeek-Bever) door wijlen Florent Coene als leidraad voor de vergaderingen van Ke.The.Fil in de periode 1983 – 1993.